บทที่ 3
วัตถุดิบ อุปกรณ์ และวิธีการทดลอง

3.1 วัตถุดิบและอุปกรณ์

ใบบัวบก (ตลาดเมืองใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่)

ถุงลามิเนทฟอยล์ (ไนลอนลามิเนตกับโพลีเอธิลีนเคลือบด้วยอลูมิเนียมฟอยล์, บริษัท ลีดเดอร์แพค)

เครื่องอบแห้งด้วยอินฟราเรดภายใต้สุญญากาศ (Infrared Vacuum Dryer; บริษัท เฟบิกซ์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด, ประเทศไทย)

เครื่องอบแห้งด้วยปั๊มความร้อนร่วมกับรังสีอัตราไวโอเลต (Heat pump; บริษัท มาร์ชคูล อันดัสทรี จำกัด)

เครื่อง HPLC (High permanence liquid chromatography: RF-10AXL, USA)

เครื่องวัดค่าการดูดกลืนแสง (UV-Vis Spectrophotometer: Rotina 46R, Germany)

เครื่องวัดค่าวอเตอร์แอคติวิตี้ (Water Activity Meter; AquaLab: Model Series 3, USA)

เครื่องวัดสี (Colorimeter; Minolta camera: Model CR-300, Japan)

เครื่องปิดผนึกแบบสุญญากาศ (Vacuum Sealer, Audiovac: VM2010, USA)

เครื่องเหวี่ยงหนีศูนย์กลาง (Centrifuge: Model Rotina 46R, Germany)

เครื่องวัดความเป็นกรด-ด่าง (Microprocessor pH meter WTW; pH537, Germany)

เครื่องวัดปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด (Hand Refractometer; ATAgO, Japan)

เทอร์โมมิเตอร์ชนิดอินฟราเรด (Infrared Thermometer; Oakton, Italy)

เครื่องชั่งทศนิยม 4 ตำแหน่ง (Satorius A120S, Germany)

Auto pipet (Eppendorf, Reference Series 2000, Canada)

หม้อนึ่งอัดไอ (Airayama HA-300MIV, Japan)

ตู้บ่ม (Heraeus B6200, England)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.2 วิธีการทดลอง

3.2.1 ศึกษาคุณภาพทางกายภาพ เคมี และจุลชีววิทยาของใบบัวบกสด

คัดเลือกใบบัวบก จากตลาดเมืองใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ล้างทำความสะอาด จากนั้นนำใบบัวบกที่ได้ไปวิเคราะห์ดังนี้

3.2.1.1 วิเคราะห์คุณภาพทางเคมี

- ค่าความเป็นกรด-เบส (pH) ตามวิธี AOAC (2000)
- ปริมาณอะเซียติโคไซด์ (asiaticoside) ด้วย HPLC ตามวิธีของ Inamdar (1996)
- ปริมาณวิตามินซี ด้วย HPLC ตามวิธีของ Rodriguez *et al*. (2002)
- สารประกอบแคโรทีนอยด์ ตามวิธีของ Sant *et al.* (1998)
- ปริมาณคลอโรฟิลล์ทั้งหมด ตามวิธีของ Mahanom *et al.* (1999)
- ปริมาณสารประกอบฟีนอลทั้งหมด ตามวิธีของ Ketsa *et al*. (1998)

3.2.1.2 วิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพในใบบัวบก

- ค่าสี L a*b* โดยใช้เครื่องวัดสี Minolta Chroma meter CR300
- ค่ากิจกรรมของน้ำ (a_w) โดยใช้เครื่อง Water activity meter
- ปริมาณความชื้น ตามวิธี AOAC (2000)

3.2.1.3 วิเคราะห์คุณภาพทางจุลชีววิทยาในใบบัวบก

- Total plate count ตามวิธี BAM (2000)
- Yeast and mould ตามวิธี BAM (2000)
- Coliform bacteria และ *Escherichia coli* ตามวิธี BAM (2000)

3.2.2 ศึกษาการผลิตชาใบบัวบกด้วยปั๊มความร้อนร่วมกับรังสีอัลตราไวโอเลต

นำใบบัวบกมาล้าง ทำความสะอาด ผึ่งสะเด็ดน้ำ อบแห้งด้วยปั๊มความร้อนร่วมกับรังสีอัลตราไวโอเลตจนได้ค่าความชื้นไม่เกินร้อยละ 8 โดยน้ำหนัก (มผช., 2549) โดยผันแปรอุณหภูมิ 5 ระดับ คือ 30 - 40, 30 - 50, 30 - 60, 40 - 50 และ 40 - 60 °ซ เนื่องจากไม่สามารถตั้งอุณหภูมิของเครื่องให้คงที่ได้ โดยอุณหภูมิจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นจากอุณหภูมิต่ำไปถึงอุณหภูมิสูงสุดที่ตั้งไว้ หลังจากนั้นอุณหภูมิจะค่อยๆ ลดลงมาจนถึงอุณหภูมิต่ำสุดที่ตั้งค่าไว้ และอุณหภูมิจะค่อยๆ เพิ่มสูงขึ้น เป็นวงจรต่อเนื่องจนสิ้นสุดระยะเวลาที่ใช้ในการอบแห้ง เมื่อได้ใบบัวบกแห้งที่ผ่านการอบแห้งในแต่ละช่วงอุณหภูมิ ทำการทดลอง 3 ซ้ำ จากนั้นบดใบบัวบกแห้งให้ละเอียด ตรวจสอบคุณภาพทางกายภาพ เคมี และจุลชีววิทยาของ ชาใบบัวบกตามข้อ 3.2.1.1, 3.2.1.2 และ 3.2.1.3 เปรียบเทียบกับใบบัวบกสด จากนั้นนำใบบัวบกที่ผ่านการอบแห้งที่เหมาะสมที่สุด มาศึกษาผลของ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เวลาที่ใช้ในการชงชาต่อปริมาณสารออกฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา และศึกษาคุณภาพการเก็บรักษาชาใบบัวบกระยะเวลานาน 3 เดือน

3.2.3 ศึกษาการผลิตชาใบบัวบกด้วยอินฟราเรดภายใต้สุญญากาศ

นำใบบัวบกมาล้าง ทำความสะอาด อบแห้งด้วยอินฟราเรดภายใต้สุญญากาศ อบจนได้ค่าความชื้นไม่เกินร้อยละ 8 โดยน้ำหนัก (มผช., 2549) โดยผันแปรอุณหภูมิ 3 ระดับคือ 40, 50 และ 60 °ซ ทำการทดลอง 3 ซ้ำ จากนั้นบดใบบัวบกแห้งให้ละเอียด ตรวจสอบคุณภาพทางกายภาพ เคมี และจุลชีววิทยาของชาใบบัวบกตามข้อ 3.2.1.1, 3.2.1.2 และ 3.2.1.3 เปรียบเทียบกับการอบแห้งด้วยวิธีปั๊มความร้อนร่วมกับรังสีอัลตราไวโอเลต จากนั้นนำใบบัวบกที่ผ่านการอบแห้งที่เหมาะสมที่สุด มาศึกษาผลของเวลาที่ใช้ในการชงชาต่อปริมาณสารออกฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา และศึกษาคุณภาพการเก็บรักษาชาใบบัวบกระยะเวลานาน 3 เดือน

3.2.4 ศึกษาผลของเวลาที่ใช้ในการชงชาต่อปริมาณสารออกฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา (active compounds)

ทดสอบความสามารถในการสกัดสาร ออกฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาโดยนำใบบัวบกที่ผ่านการอบแห้งที่เหมาะสมที่ผ่านการบดด้วยเครื่องบดผสม (blender) จากตอนที่ 3.2.2 และ 3.2.3 ใส่ลงในถุงกระดาษกรองสำหรับบรรจุชา เปรียบเทียบความสามารถในการสกัดสารออกฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาโดยเติมปริมาณของชาชงใบบัวบกในน้ำร้อยละ 5 สกัดด้วยน้ำเดือดเป็นระยะเวลาต่างกันคือ 5 , 10, 15 และ 20 นาที ตรวจวิเคราะห์ดังนี้

3.2.4.1 คุณภาพทางกายภาพของน้ำชา

- ค่าสี โดยใช้เครื่องวัดสี

3.2.4.2 คุณภาพทางเคมีของน้ำชา

- ค่าความเป็นกรด-ด่าง ตามวิธีของ AOAC (2000)
- ปริมาณอะเซียติโคไซด์ (asiaticoside) ด้วย HPLC ตามวิธีของ Inamdar (1996)
- ปริมาณสารประกอบฟีนอลทั้งหมด ตามวิธีของ Ketsa *et al*. (1998)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.2.5 ศึกษาคุณภาพการเก็บรักษาชาใบบัวบก

คัดเลือกชาใบบัวบกวิธีที่ดีที่สุดจากผลการ ศึกษาคุณภาพทางเคมี ทางกายภาพ ทางจุลชีววิทยา ที่ผ่านการอบแห้งด้วย ปั๊มความร้อนร่วมกับรังสีอัลตราไวโอเลต และอินฟราเรดภายใต้สุญญากาศจากข้อ 3.2.2 และ 3.2.3 บรรจุถุงลามิเนตฟอยล์ โดยผันแปรปัจจัยดังนี้คืออุณหภูมิในการ

เก็บรักษา 2 ระดับ (4 และ 40 °ซ) สุ่มตัวอย่างมาตรวจวิเคราะห์ทุกๆ 15 วันจนครบ 3 เดือน ตรวจสอบคุณภาพด้านกายภาพ เคมี และจุลชีววิทยา โดยวางแผนการทดลองแบบ 2×7 factorial design in CRD โดยวิเคราะห์ตัวอย่างละ 3 ซ้ำ และทดสอบทางประสาทสัมผัสโดยชงชาด้วยวิธีที่ถูกคัดเลือกจากข้อ 3.2.4 โดยทดสอบในเดือนที่ 0 และเดือนที่ 3

การทดสอบทางประสาทสัมผัส

ให้ผู้บริโภคชิมตัวอย่างชาใบบัวบก โดยใช้แบบสอบถามแบบ 9-point hedonic scale ทำการประเมินคุณภาพชาใบบัวบกคือ สี กลิ่นสมุนไพร รสชาติรวม ความรู้สึกหลังกลืน และการยอมรับรวม โดยวางแผนการทดลองแบบบล็อกสุ่มสมบูรณ์ (Randomized Completely Block Design; RCBD) ใช้จำนวนผู้บริโภคในการทดสอบชิม 50 คน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan's new multiple range test (DMRT) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การวิเคราะห์ทางสถิติ

การทดลองนี้วางแผนการทดลองแบบสุ่มอย่างสมบูรณ์ (Completely Randomized Design, CRD) นำข้อมูลผลการทดลองที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan's multiple-range test (DMRT) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($p \leq 0.05$) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 10.0

3.3 วิเคราะห์ปริมาณอะเซียติโคไซด์ (asiaticoside) ด้วย HPLC ตามวิธีของ Inamdar (1996)

สารเคมี

1. กรดอะเซียติก (asiatic acid; Fluka analytical, France)
2. อะเซียติโคไซด์ (asiaticoside; Fluka analytical, France)
3. เมทานอล (methanol HPLC Grade; Fisher Science, UK)
3. acetonitrile (Lab scan analytical science, Germany)

การเตรียมตัวอย่าง

1. เตรียมตัวอย่างผงใช้ 1 กรัม (ในกรณีใบบัวบกสดเตรียมตัวอย่างผงโดยนำไป freeze dry ก่อน) ละลายด้วยสารละลายผสมของเมทานอล:น้ำ อัตราส่วน 9:1 โดยปริมาตร ปริมาณ 10 มิลลิลิตร เป็นเวลานาน 5 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิห้อง แล้วจึงนำไปกรอง

2. กรองสารละลายด้วย membrance filter 0.45 ไมโครเมตร แล้วจึงนำไปวิเคราะห์โดยใช้เครื่อง HPLC

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Condition สำหรับวิเคราะห์หา active compound ในตัวอย่างโดยใช้เครื่อง HPLC

Condition ของ HPLC

Column :	C18 (GL Sciences Inc., Japan)
Reversed phase column :	acetonitrile (Solvent A)
	water (solvent B)
Flow rate :	1.4 ml/min
Temperature :	room temperature
Inject Sample :	20 µL
UV detect :	220 nm

Control mobile phase by gradient system

0 min B 80% A20%

30 min B 45% A55%

35 min B 45% A55%

45 min B 80% A20%

การสร้างกราฟมาตรฐาน

1. การเตรียม Standards สาร asiaticoside ด้วยสารละลายผสมของเมทานอล:น้ำ อัตราส่วน 9:1 โดยปริมาตร ปริมาณ 10 มิลลิลิตร ให้มีความเข้มข้น 100, 250,500, 750 และ 1000 มิลลิกรัม/ลิตร

2. นำมากรองด้วย Nylon filter ขนาด 0.45 ไมโครเมตร

3. นำสาร Standards ไปฉีดวิเคราะห์ โดยใช้ HPLC

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

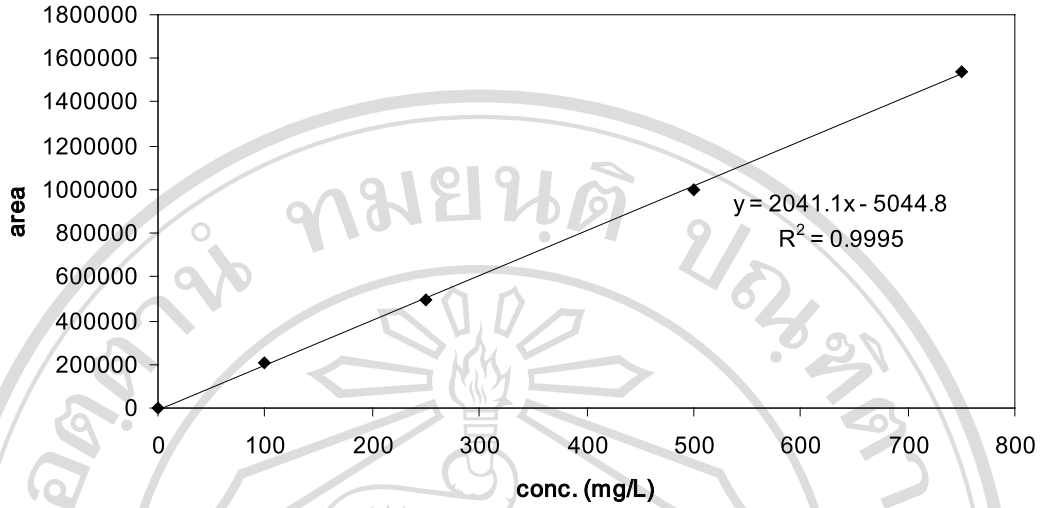

รูป 3.1 กราฟมาตรฐานอะเซียติโคไซด์ (มิลลิกรัม/ลิตร)

การคำนวณหาปริมาณอะเซียติโคไซด์

นำค่าที่อ่านได้จากสารละลายอะเซียติโคไซด์มาตรฐานที่เตรียมไว้ในขั้นตอนการสร้างกราฟมาตรฐาน มาคำนวณหาสูตรสมการเส้นตรงได้ ดังนี้

$y = 2041.1x - 5044.8$; $R^2 = 0.9995$

โดย y = พื้นที่ที่อ่านได้ของตัวอย่างอะเซียติโคไซด์

x= ปริมาณอะเซียติโคไซด์ในตัวอย่าง (มิลลิกรัม/ลิตร)

จากนั้นนำค่า x ที่ได้มา คำนวณปริมาณอะเซียติโคไซด์ในตัวอย่าง ต่อไป

ตัวอย่าง เท่ากับ 578.372 มิลลิกรัม/ลิตร

สารละลายเจือจางปริมาตร 1000 มิลลิลิตร มีปริมาณอะเซียติโคไซด์ = 578.372 มิลลิกรัม

สารละลายเจือจางปริมาตร 10 มิลลิลิตร มีปริมาณอะเซียติโคไซด์ = (578.372×10)/1000

= 5.78 มิลลิกรัม

ปริมาณอะเซียติโคไซด์ที่ได้ จากตัวอย่างชาใบแห้ง 1 กรัม มีความชื้นประมาณ 5% (ของแข็ง 0.95 กรัม) ดังนั้นเมื่อทำการสกัดตัวอย่างแล้ว ความเข้มข้นจะเป็น

ตัวอย่างแห้ง 0.95 กรัม มีปริมาณอะเซียติโคไซด์ = 5.78 มิลลิกรัม

ตัวอย่างแห้ง 1 กรัม มีปริมาณอะเซียติโคไซด์ = (5.78 ×1)/0.95

= 6.08 มิลลิกรัม/กรัม (น้ำหนักแห้ง)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.4 วิเคราะห์ปริมาณวิตามินซี ด้วย HPLC ตามวิธีของ Rodriguez *et al*. (2002)

สารเคมี

1. กรดแอสคอร์บิค (L-ascorbic acid; Asia Pacific Specialty Chemicals, Australia)

2. เมทานอล (methanol HPLC grade; Fisher Science, UK)

3. กรดซัลฟูริก (Sulfuric acid; Merck, Germany)

4. กรดอะซีติก (acetic acid; Lab scan analytical science)

การเตรียมสารเคมี

1. เตรียมกรดซัลฟูริก pH 2.2 โดยตวงน้ำกลั่นปริมาตร 500 มิลลิลิตร นำไปวัด pH เริ่มต้น จากนั้นค่อยๆ หยดกรดซัลฟูริกเข้มข้นลงไปในน้ำกลั่น จนกระทั่ง pH ลดลงเหลือเท่ากับ 2.2

2. การเตรียมกรดอะซิติก 0.1 โมลาร์ โดยปิเปตกรดอะซิติกเข้มข้นร้อยละ 99.99 ปริมาตร 5.87 มิลลิลิตร ลงในน้ำกลั่น แล้วปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่นให้ครบ 1 ลิตร

การสกัดตัวอย่าง

1. ใช้ตัวอย่างผง 1 กรัม (ในกรณีใบบัวบกสดเตรียมตัวอย่างผงโดยนำไป freeze dry ก่อน) สกัดด้วยกรดซัลฟูริก pH 2.2 ปริมาตร 9 มิลลิลิตร เขย่าแรงๆให้เข้ากัน

2. กรองสารสกัดที่ได้ด้วย nylon syringe filter ขนาด 0.45 ไมโครเมตร ใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ตัวอย่าง

Condition ของ HPLC

Column : : C18 (GL Sciences Inc., Japan)

Reversed phase column : 0.1M acetic acid (Sovent A)

methanol (Sovent B)

Temperature : 30 ^{o}C

UV detecter : 250 nm

Flow rate : 1.5 ml/min

Inject sample : 20 µl

การสร้างกราฟมาตรฐาน

1. การเตรียม Standards สาร ascorbic acid ในสารละลายซัลฟูริก pH 2.2 ให้มีความเข้มข้น 10, 20, 30, 40 และ 50 มิลลิกรัม/ลิตร

2. นำมากรองด้วย Nylon filter ขนาด 0.45 ไมโครเมตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. นำสาร Standards ไปฉีดวิเคราะห์ โดยใช้ HPLC

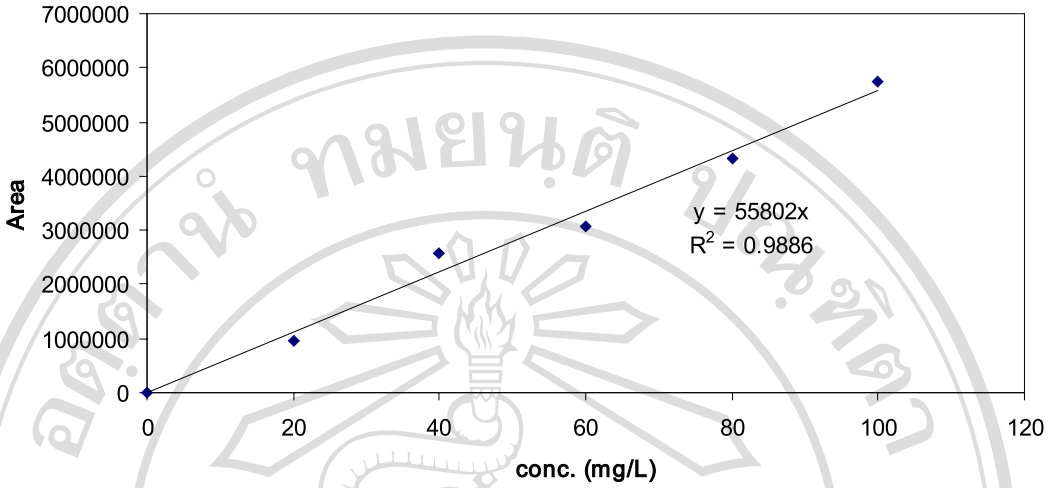

รูป 3.2 กราฟมาตรฐานวิตามินซี (มิลลิกรัม/ลิตร)

การคำนวณหาปริมาณวิตามินซี

นำค่าที่อ่านได้จากสารละลายวิตามินซีมาตรฐานที่เตรียมไว้ในขั้นตอนการสร้างกราฟมาตรฐาน มาคำนวณหาสูตรสมการเส้นตรงได้ ดังนี้

$y = 55802x$; $R^2 = 0.9866$

โดย y = พื้นที่ที่อ่านได้ของตัวอย่างปริมาณวิตามินซี

x= ปริมาณวิตามินซีในตัวอย่าง (มิลลิกรัม/ลิตร)

จากนั้นนำค่า x ที่ได้มา คำนวณปริมาณวิตามินซีในตัวอย่าง ต่อไป

ตัวอย่าง เท่ากับ 3.797 มิลลิกรัม/ลิตร

สารละลายเจือจางปริมาตร 1000 มิลลิลิตร มีปริมาณวิตามินซี = 3.797 มิลลิกรัม

สารละลายเจือจางปริมาตร 10 มิลลิลิตร มีปริมาณวิตามินซี = (3.797× 10)/1000

= 0.037 มิลลิกรัม

ปริมาณวิตามินซีที่ได้ จากตัวอย่างชาใบแห้ง 1 กรัม มีความชื้นประมาณ 5% (ของแข็ง 0.95 กรัม)

ดังนั้นเมื่อทำการสกัดตัวอย่างแล้ว ความเข้มข้นจะเป็น

ตัวอย่างแห้ง 0.95 กรัม มีปริมาณวิตามินซี = 0.037 มิลลิกรัม

ตัวอย่างแห้ง 1 กรัม มีปริมาณวิตามินซี = (0.037×1)/0.95

= 0.039 มิลลิกรัม/กรัม (น้ำหนักแห้ง)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.5 วิเคราะห์สารประกอบแคโรทีนอยด์ ดัดแปลงตามวิธีของ AOAC (2000)

การสร้างกราฟมาตรฐานเบต้าแคโรทีน

สารเคมี

1. เบต้าแคโรทีนมาตรฐาน (Standard β-Carotene ;Fluka analytical, France)
2. คลอโรฟอร์ม (Chloroform AR Grade)
3. เฮกเซน (Hexane AR Grade; Lab scan analytical science)
4. อะซีโตน (Acetone AR Grade;Fisher scientific)

วิธีการ

1. ชั่งสารมาตรฐานเบต้าแคโรทีนมา 0.005 กรัม ใส่ลงในบีกเกอร์ขนาด 50 มิลลิลิตร ละลายสารมาตรฐานด้วยคลอโรฟอร์มจำนวน 2.5 มิลลิลิตร

2. ปรับปริมาตรสารละลายในข้อ 1 ให้ครบ 50 มิลลิลิตร ในขวดปรับปริมาตรด้วยเฮกเซน

3. ปิเปตสารละลายในข้อ 2 มา 5 มิลลิลิตร ใส่ในขวดปรับปริมาตรขนาด 50 มิลลิลิตร แล้วปรับปริมาตรด้วยเฮกเซน ให้ครบ 50 มิลลิลิตร

4. ปิเปตสารละลายในข้อ 3 มา 1,2,3,4,5,6,7,8 และ 9 มิลลิลิตร ใส่ลงในขวดปรับปริมาตรขนาด 10 มิลลิลิตร แล้วปรับปริมาตรให้ครบโดยใช้สารละลายผสมอะซีโตนในเฮกเซน (ความเข้นข้นร้อยละ 10,v/v)

5. นำสารละลายในข้อ 4 ที่มีความเข้มข้นสูงสุดมาหาค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่นสูงสุด โดยใช้เครื่อง Spectrophotometer ในช่วงความยาวคลื่น 400-500 นาโนเมตร ใช้สารละลายผสมอะซีโตนในเฮกเซน (ความเข้นข้นร้อยละ 10,v/v) เป็น blank

6. ตั้งค่าการดูดกลืนแสงสูงสุดที่ความยาวคลื่นสูงสุดตามที่วัดได้จากข้อ 5 (วัดได้สูงสุดที่ความยาวคลื่น 450 นาโนเมตร) จากนั้นนำสารละลายเบต้าแคโรทีนมาตรฐานในข้อ 4 ทั้งหมดเตรียมไว้มาวัดค่าการดูดกลืนแสง โดยใช้สารละลายผสมอะซีโตนในเฮกเซน (ความเข้นข้นร้อยละ 10,v/v) เป็น blank บันทึกค่าที่วัดได้

7. นำค่าที่วัดได้มาเขียนกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้นของเบต้าแคโรทีน (ส่วนในล้านส่วน) กับค่าดูดกลืนแสงที่อ่านได้ แล้วหาสมการเส้นตรงจากกราฟ

วิธีการเตรียมสารละลายผสม อะซีโตนในเฮกเซน (ความเข้นข้นร้อยละ 10, v/v) ทำโดยปิเปตอะซีโตนมา 10 มิลลิลิตร ใส่ลงในขวดปรับปริมาตร 100 มิลลิลิตร แล้วปรับปริมาตรด้วยเฮกเซนจนครบ 100 มิลลิลิตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

วิธีการสกัดตัวอย่าง

ชั่งตัวอย่างชาใบบัวบกผง 1 กรัม (ในกรณีใบบัวบกสดเตรียมตัวอย่างผงโดยนำไป freeze dry ก่อน) ใส่ในขวดรูปชมพู่ขนาด 250 มิลลิลิตร เติมสารผสม อะซีโตนในเฮกเซน (ความเข้นข้นร้อยละ 10,v/v) 100 มิลลิลตร นำไปกวนบนเครื่อง magnetic stirrer นาน 10 นาที แล้วนำไปกรองด้วยกระดาษกรองเบอร์ 4 แยกกากบัวบกกับส่วนใส โดยเก็บส่วนใสในกรวยแยกขนาด 250 มิลลิลิตร ล้างกากบัวบกด้วย อะซีโตน 25 มิลลิลิตร 2 ครั้ง และเฮกเซน 25 มิลลิลิตร อีก1 ครั้ง นำส่วนใสของอะซีโตนและเฮกเซนที่ใช้ล้างกากไปรวมกับส่วนแรกที่อยู่ในกรวยแยก ทำการล้างแยกกากเอาแอซีโตนออก โดยการล้างสารละลายผสมในกรวยแยกด้วยน้ำกลั่นครั้งละ 100 มิลลิลิตร 5 ครั้ง แยกส่วนของน้ำที่มีอะซีโตนผสมอยู่ออกจากส่วนที่เป็นเฮกเซนที่มีสารแคโรทีนอยด์ละลายอยู่ นำสารผสมแคโรทีนอยด์ในเฮกเซนไปกรองด้วยกระดาษกรองเบอร์ 2 โดยรองรับสารผสมด้วยบีกเกอร์ขนาด 250 มิลลิลิตร แล้วนำสารที่กรองได้ไประเหยในตู้ดูดควันจนแห้ง นำสารที่ระเหยแห้งแล้วมาละลายด้วยสารผสมแอซีโตนในเฮกเซน (ความเข้นข้นร้อยละ 10,v/v) และปรับปริมาตรให้เป็น 50 มิลลิลิตร นำสารละลายผสมที่ได้ไปวัดค่าดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 450 นาโนเมตร บันทึกค่าที่ได้เปรียบเทียบกับค่าดูดกลืนแสงของ blank (สารผสมอะซีโตนในเฮกเซน (ความเข้นข้นร้อยละ 10,v/v)) ทำซ้ำ 2 ครั้ง นำค่าที่ได้ทั้ง 2 ครั้งมาหาค่าเฉลี่ยและนำไปคำนวณหาปริมาณของแคโรทีนอยด์

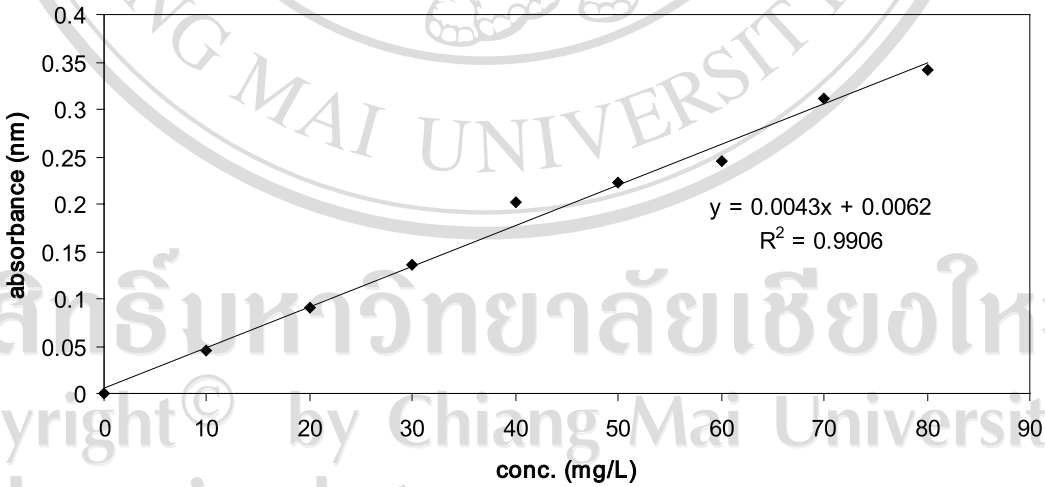

รูป 3.3 กราฟมาตรฐานสารประกอบแคโรทีนอยด์ (มิลลิลิตร/ลิตร)

การคำนวณหาปริมาณแคโรทีนอยด์

นำค่าที่อ่านได้จากสารละลายเบต้าแคโรทีนมาตรฐานที่เตรียมไว้ในขั้นตอนการสร้างกราฟมาตรฐาน มาคำนวณหาสูตรสมการเส้นตรงได้ ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

$y = 0.0043x + 0.0062$; $R^2 = 0.9906$

โดย y = ค่าดูดกลืนแสงที่อ่านได้ของตัวอย่างแคโรทีนอยด์

x = ปริมาณแคโรทีนอยด์ในตัวอย่าง (มิลลิลิตร/ลิตร)

จากนั้นนำค่า x ที่ได้มา คำนวณปริมาณแคโรทีนอยด์ ในตัวอย่าง ต่อไป ตัวอย่าง เจือจาง 10 เท่า ดังนั้นปริมาณแคโรทีนอยด์ ในตัวอย่าง คือ 12.87 ×10 = 128.75 มิลลิลิตร/ลิตร

สารละลายเจือจางปริมาตร 1000 มิลลิลิตร มีแคโรทีนอยด์ = 128.75 มิลลิกรัม

สารละลายเจือจางปริมาตร 50 มิลลิลิตร มีแคโรทีนอยด์ = (128.75×50)/1000

= 6.44 มิลลิกรัม

ปริมาณแคโรทีนอยด์ที่ได้ จากตัวอย่างชาใบแห้ง 1 กรัม มีความชื้นประมาณ 5% (มีของแข็ง 0.95 กรัม) ดังนั้นเมื่อทำการสกัดตัวอย่างแล้ว ความเข้มข้นจะเป็น

ตัวอย่างแห้ง 0.95 กรัม มีแคโรทีนอยด์ = 6.44 มิลลิกรัม

ตัวอย่างแห้ง 1 กรัม มีแคโรทีนอยด์ = (6.44 ×1)/0.95

= 6.77 มิลลิกรัม/กรัม (น้ำหนักแห้ง)

3.6 วิเคราะห์ปริมาณสารประกอบฟีนอลทั้งหมด ตามวิธีของ Ketsa *et al.* (1998)

สารเคมี

1. สารละลายเอทานอลเย็น (Ethanol; Chemical & Lab Supplies, Thailand)

ความเข้มข้น ร้อยละ 80 โดยปริมาตร เตรียมโดยตวงเอทานอล ความเข้มข้น ร้อยละ 95 ปริมาตร 210.5 มิลลิลิตร ปรับปริมาตร ด้วยน้ำกลั่นให้ครบ 250 มิลลิลิตร

2. Folin-Ciocalteu reagent ความเข้มข้นร้อยละ 10 โดยปริมาตร เตรียมโดยปิเปต Folin-Ciocalteu reagent ปริมาตร 10 มิลลิลิตร ปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่นให้ครบ 100 มิลลิลิตร

3. สารละลายโซเดียมคาร์บอเนต (Merck, Germany)

ความเข้มข้น ร้อยละ 7.5 เตรียมโดยชั่งโซเดียมคาร์บอเนตแอนไฮดรัส 7.5 กรัม ปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่นให้ครบ 100 มิลลิลิตร

4. สารละลาย กรดแกลลิก (Gallic acid; Fluka, Spain)

กรดแกลลิก 0.01 กรัม ปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่นให้ครบ 100 มิลลิลิตร

การสร้างกราฟสารประกอบฟีนอลมาตรฐาน

1. ปิเปตสารละลายกรดแกลลิคความเข้มข้น 0.1 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ปริมาตร 50, 100, 150, 200 และ 250 ไมโครลิตร ลงในหลอดทดลอง

2. เติมน้ำกลั่นให้ปริมาตรรวมเท่ากับ 500 ไมโครลิตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. เติมสารละลาย Folin-Ciocalteu reagent ความเข้มข้นร้อยละ 10 ปริมาตร 2.5 มิลลิลิตร ผสมแล้ววางไว้ เป็นเวลา 8 นาที

4. เติมสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตความเข้มข้น ร้อยละ 7.5 ปริมาตร 2 มิลลิลิตร ผสมแล้ววางไว้ 2 ชั่วโมง

5.นำไปวัดค่าการดูดกลืนคลื่นแสงที่ความยาวคลื่น 765 นาโนเมตร

การวิเคราะห์ตัวอย่าง

1. ชั่ง ชาใบบัวบกผง 1 กรัม (ในกรณีใบบัวบกสดเตรียมตัวอย่างผงโดยนำไป freeze dry ก่อน) ใส่ในโกร่งบดที่แช่เย็นแล้ว

2. เติมเอทานอลเย็น ความเข้มข้นร้อยละ 80 ในปริมาณ 10 มิลลิลิตร บดให้เข้ากัน

3. นำไปเหวี่ยงด้วยเครื่องเหวี่ยงหนีศูนย์กลางด้วยความเร็ว 3000 xg ที่อุณหภูมิ 4 °ซ เป็นเวลา 20 นาที

4. นำของเหลวใสที่ได้ 1 มิลลิลิตร ปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่น ให้ครบ 10 มิลลิลิตร

5. ปิเปตมา 0.5 มิลลิลิตร ใส่ในหลอดทดลอง เติมสารละลาย Folin-Ciocalteu reagent ความเข้มข้นร้อยละ 10 ปริมาตร 2.5 มิลลิลิตร แล้ววางไว้เป็นเวลา 8 นาที

6. เติมสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตความเข้มข้น ร้อยละ 7.5 ปริมาตร 2 มิลลิลิตร ผสมแล้ววางไว้ 2 ชั่วโมง

7. นำไปวัดค่าการดูดกลืนคลื่นแสงที่ความยาวคลื่น 765 นาโนเมตร

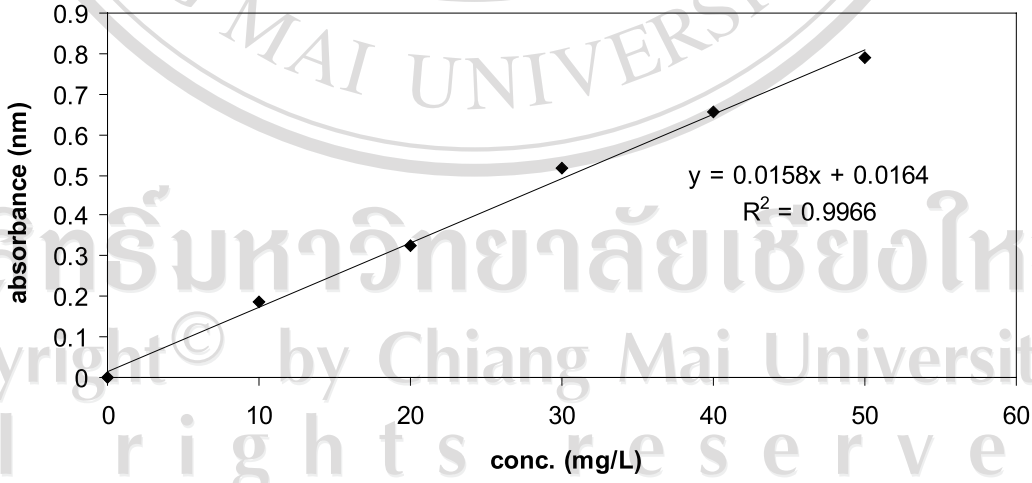

รูป 3.4 กราฟมาตรฐานสารประกอบฟีนอล (มิลลิกรัม/ลิตร)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การคำนวณหาปริมาณสารประกอบฟีนอลทั้งหมด

นำค่าที่อ่านได้จากสารประกอบฟีนอลมาตรฐานที่เตรียมไว้ในขั้นตอนการสร้างกราฟมาตรฐาน มาคำนวณหาสูตรสมการเส้นตรงได้ ดังนี้

$y = 0.0158x + 0.0164$; $R^2 = 0.9966$

โดย y = ค่าดูดกลืนแสงที่อ่านได้ของตัวอย่างสารประกอบฟีนอลทั้งหมด

x= ปริมาณสารประกอบฟีนอลทั้งหมดในตัวอย่าง (มิลลิกรัม/ลิตร)

จากนั้นนำค่า x ที่ได้มา คำนวณปริมาณสารประกอบฟีนอลทั้งหมดในตัวอย่าง ต่อไป ตัวอย่าง เจือจาง 25 เท่า ดังนั้นปริมาณสารประกอบฟีนอลทั้งหมดในตัวอย่าง

คือ 127.476 ×25 = 3186.9 มิลลิกรัม/ลิตร

สารละลายเจือจางปริมาตร 1000 มิลลิลิตร มีสารประกอบฟีนอลทั้งหมด = 3186.9 มิลลิกรัม

สารละลายเจือจางปริมาตร 10 มิลลิลิตร มีสารประกอบฟีนอลทั้งหมด = (3186.9×10)/1000

= 31.86 มิลลิกรัม

สารประกอบฟีนอลทั้งหมดที่ได้ จากตัวอย่างชาใบแห้ง 1 กรัม มีความชื้นประมาณ 5% (มีของแข็ง 0.95 กรัม) ดังนั้นเมื่อทำการสกัดตัวอย่างแล้ว ความเข้มข้นจะเป็น

ตัวอย่างแห้ง 0.95 กรัม มีสารประกอบฟีนอลทั้งหมด = 31.86 มิลลิกรัม

ตัวอย่างแห้ง 1 กรัม มีสารประกอบฟีนอลทั้งหมด = (31.86×1)/0.95

= 33.53 มิลลิกรัม/กรัม (น้ำหนักแห้ง)

3.7 วิเคราะห์ปริมาณคลอโรฟิลล์ทั้งหมด ตามวิธีของ Mahanom *et al.* (1999)

สารเคมี

1. $CaC0_3$ (Merck, Germany)

2. อะซีโตน (Acetone AR Grade;Fisher scientific)

การวิเคราะห์ตัวอย่าง

1. ชั่งชาใบบัวบกผง 1 กรัม

(ในกรณีใบบัวบกสดเตรียมตัวอย่างผงโดยนำไป freeze dry ก่อน)

2. เติม $CaC0_3$ 0.1 กรัม และอะซีโตน (ความเข้มข้นร้อยละ 80,v/v) 10 มิลลิลิตร เขย่าให้เข้ากัน

3. นำไปเหวี่ยงด้วยเครื่องเหวี่ยงหนีศูนย์กลางด้วยความเร็ว 12000 xg เป็นเวลา 20 นาที

4. ปิเปตของเหลวใสที่ได้ นำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 663 และ 645

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

นาโนเมตร ด้วยเครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ คำนวณหาปริมาณคลอโรฟิลล์ต่อกรัมตัวอย่าง ดังสูตร (Marcano *et al.,* 2007)

$$\text{Chl a (ไมโครกรัมต่อกรัมของตัวอย่าง)} = \frac{((12.7 \times Abs_{663})- (2.6 \times Abs_{645}))\times \text{ปริมาตรของอะซิโตน}}{\text{น้ำหนักตัวอย่าง (กรัม)}}$$

$$\text{Chl b (ไมโครกรัมต่อกรัมของตัวอย่าง)} = \frac{((22.9 \times Abs_{645})- (4.68 \times Abs_{663}))\times \text{ปริมาตรของอะซิโตน}}{\text{น้ำหนักตัวอย่าง (กรัม)}}$$

Total chlorophyll = Chl a + chl b

การคำนวณหาปริมาณคลอโรฟิลล์ทั้งหมด

สารละลายตัวอย่าง มีค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 663 นาโนเมตร เท่ากับ 1.3282

สารละลายตัวอย่าง มีค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 645 นาโนเมตร เท่ากับ 0.4850

คลอโรฟิลล์ เอ (ไมโครกรัมต่อกรัม) = $((12.7 \times 1.3282)- (2.6 \times 0.4850)) \times 10$

= 156.071 ไมโครกรัมต่อกรัม

= 0.156 มิลลิกรัมต่อกรัม

คลอโรฟิลล์ บี (ไมโครกรัมต่อกรัม) = $((22.9 \times 0.4850)- (4.68 \times 1.3282)) \times 10$

= 48.906 ไมโครกรัมต่อกรัม

= 0.048 มิลลิกรัมต่อกรัม

ปริมาณคลอโรฟิลล์ทั้งหมด = 0.156 + 0.048

= 0.204 มิลลิกรัมต่อกรัม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ปริมาณ คลอโรฟิลล์ทั้งหมด ที่ได้ จากตัวอย่างชาใบแห้ง 1 กรัม มีความชื้นประมาณ 5% (มีของแข็ง 0.95 กรัม) ดังนั้นเมื่อทำการสกัดตัวอย่างแล้ว ความเข้มข้นจะเป็น

ตัวอย่างแห้ง 0.95 กรัม มีปริมาณคลอโรฟิลล์ทั้งหมด = 0.204 มิลลิกรัม

ตัวอย่างแห้ง 1 กรัม มีปริมาณคลอโรฟิลล์ทั้งหมด = $(0.204 \times 1)/0.95$

= 0.21 มิลลิกรัม/กรัม (น้ำหนักแห้ง)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved